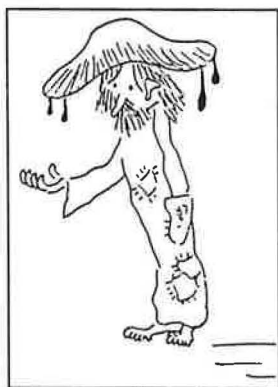

OVER HET VERZAMELEN VAN INKTZWAMMEN

Kees Uljé, van Dijkstraat 21, 2405 XE Alphen a/d Rijn

Coprientje

Inktzwammen zijn paddestoelen die zich niet zomaar door iedereen laten bestuderen. Een oppervlakkig mycoloog zullen zij weinig plezier verschaffen. Om een aanzetje te geven en een enthousiast beginner niet meteen te ontmoedigen zijn er enkele soorten die zich in het veld eenvoudig laten benoemen, zoals de kale en de geschubde inktzwam. Het overgrote deel echter eist microscopisch onderzoek. Maar eenmaal onder de microscoop geven zij meestal een aantal goed herkenbare kenmerken waar mee te determineren valt. Het wordt u evenwel niet gemakkelijk gemaakt. Naast het feit dat inktzwammen onder de microscoop willen, hebben zij ook graag een serieus en geestdriftig persoon om hen te bestuderen opdat dat zij geen verkeerde

naam krijgen toebedeeld. Om dit te bereiken hebben zij de verinkingstruc bedacht. Een geplukte inktzwam die zomaar, zonder zorg in een doosje wordt gestopt, zal zich nooit laten onderzoeken. Bij thuiskomst heeft hij zich verinkt. De bezield onderzoeker zal daarom proberen de inktzwam de zorg te geven die hem toekomt. Dit zal worden beloond met gave inktzwammen op de werktafel.

Omdat niet iedereen weet hoe met inktzwammen om te gaan hebben zij mij gevraagd - mij kennen ze goed - om wat aanwijzingen te geven.

Het verzamelen van inktzwammen en ze op een nette manier thuis krijgen is, zoals gezegd, nog niet zo eenvoudig. De paddestoelen moeten bij thuiskomst gaaf zijn en liefst het juiste ontwikkelingsstadium hebben bereikt. Bij nog onvoldoende ontwikkeling kunnen we het materiaal nog wat laten narijpen. Het beste bestudeerstadium is als de hoed nog net niet geheel geopend is. Er zijn dan al rijpe sporen aanwezig op lameldelen die al verinkten. Daarnaast zijn de lamellen deels nog gaaf en rijkelijk voorzien van de andere voor ons onderzoek benodigde kenmerken (cystiden enz.). Om dit te bereiken moeten we inktzwammen jong en met zorg verzamelen. Er zijn een aantal manieren van behandeling.

De eenvoudigste manier en speciaal bestemd voor de wat grotere soorten is om jonge exemplaren te verzamelen die zich net beginnen te openen. Geheel gesloten vruchtlichamen kan ook wel, als ze hun maximale grootte ongeveer hebben bereikt. De hoedhoogte is dan ongeveer de helft van volgroeide, geheel gespreide exemplaren. Te jong zullen zij zich niet voldoende meer ontwikkelen. Het materiaal moet in de verzameldoos goed worden verankerd met zacht plantaardig materiaal (b.v. blad

of mos), zodat het niet kan schuiven of rammelen en daardoor beschadigen. Bij erg vochtig materiaal (meestal bij vochtig weer) is het verstandiger in plaats van blad of mos wat droger materiaal bv. keukenpapier of zoiets te gebruiken. Naast jonge vruchtlichamen moet altijd een oud exemplaar worden meegenomen voor rijpe sporen en de maximale maten van de betreffende inktzwam. Bij grote soorten kan voor deze gegevens worden volstaan met een 'taartpuntje' uit de hoed. Niet te groot, want juist grote soorten veroorzaken een enorme snotboel als we er oude exemplaren van meenemen. Het beste is om een aantal uiterlijke kenmerken al op de vindplaats te noteren. In ieder geval de gegevens van de vindplaats: biotoop (loofbos, naaldhout enz.), substraat (hout, mest enz.), de maximale maten van hoed en steel, kleuren, maar probeer vooral met de loep vast te stellen of er velum op de hoed aanwezig is. Dit kan, vooral bij enkele soorten uit de subsect. *Setulosi*, zeer miniem zijn en is dan later moeilijk of in het geheel niet meer te vinden.

Na het verzamelen gaat de ontwikkeling van de vruchtlichamen nog door. De snelheid waarmee hangt af van een aantal factoren. Van belang voor het goed blijven zijn de vochtigheid van het materiaal, de omgevingstemperatuur en de tijdsduur van verzamelen tot thuiskomst. Bij warmte ontwikkelen de vruchtlichamen zich uiteraard sneller dan bij kou. Bij koud weer zijn zelfs oude exemplaren na enkele uren nog redelijk intact. Als we materiaal hebben in alle stadia kunnen we enigszins rekening houden met deze omstandigheden en materiaal meenemen in het beste ontwikkelingsstadium voor die omstandigheden. Het is ook een kwestie van ervaring. Veel inktzwammen verzamelen dus!

Het is niet zo dat we na een zware dag verzamelen ons bij thuiskomst eerst enige rust kunnen veroorloven wat inktzwammen betreft. Zij willen direct worden bewerkt. Eerst het noteren van de macroscopische kenmerken. Nogmaals, bij soorten uit de *setulosi*-groep moet met de loep goed worden gezocht naar (soms zeer minuscule) velumvlokjes of -haartjes op de hoed en zoja... dit velum even bekijken onder de microscoop. Later zijn deze vlokjes niet meer terug te vinden! Andere microscopische kenmerken kunnen wachten en bestudeerd worden na droging. Het hoeft - neem ik aan - geen betoog dat na genoemde bewerkingen het materiaal ogenblikkelijk moet worden gedroogd.

Een andere manier van verzamelen geldt vooral voor kleine soorten, tot ca. 15 mm hoeddoorsnede. Hier is de beste methode van conservering het drogen met bloemendroogpoeder (silicagel). Dit is in hobbyzaken te koop, meestal in literblikken en niet goedkoop. Het bevat in droge toestand blauwe kristallen waarvan de kleur verdwijnt als het poeder te vochtig wordt. Het kan dan in een oven of droogstoof weer worden gedroogd. De blauwe kristallen worden dan weer zichtbaar. Zo kan het poeder steeds worden hergebruikt.

Deze methode van drogen wordt op de vindplaats afgehandeld. Benodigd zijn een potje (met goed sluitend deksel) gevuld met droogpoeder (bv. jampot), wat vochtopnemend papier (closet- of keukenpapier) en goed sluitende busjes (bv. van

fotorolletjes). Dit dienen we dus bij ons te hebben als we op pad gaan en van plan zijn inktzwammen te verzamelen. Op de vindplaats vouwen we het materiaal netjes in wat papier zodanig dat het droogpoeder niet bij de paddestoelen kan komen. We stoppen het pakketje in het fotobusje en vullen dit tot de rand bij met droogpoeder. Deksel erop en bij thuiskomst op de werkplek zetten. Dit op de werkplek zetten is belangrijk daar anders grote kans bestaat dat het spul vergeten wordt. Na een dag of drie is het materiaal mooi droog en kan het goed bewerkt worden. Uiteraard moeten we de eerder genoemde handelingen en notities op de vindplaats ook hier niet vergeten.

Tenslotte is er nog de methode van nakweken. Dit is voornamelijk van belang voor inktzwammen op pure, vaste mest. Als we een koeievlaai, paardevijg, schapedrol enz. of keutels van konijnen en ander gebroed met inktzwammen in het veld verzamelen en thuis in een af te dekken plastic doos doen kunnen we - soms langdurig - vruchtlichamen nakweken. We kunnen ook mest zonder paddestoelen meenemen. Gegarandeerd komen er inktzwammen tevoorschijn. Welke soorten blijft dan een verrassing. Het enige probleem hierbij is dat we moeten voorkomen dat de boel gaat schimmelen. Dit gebeurt meestal na enige tijd bij volledig afgesloten bakjes. Zelf heb ik in oktober j.l. een platte, ronde plastic plantenschaal gevuld met rundermest. Die heb ik op zolder gezet overdekt met een met vierkant van houten latten, overspannen met doorzichtig plastic, dit op een hoogte van ongeveer 5 cm boven de mest. Aan de onderzijde van dit 'deksel' zijn openingen waardoor lucht kan circuleren. Op het moment (eind maart) heb ik nog steeds verse inktzwammen in 6 soorten en wat ander spul. Zo kunt u de hele winter door verse paddestoelen bestuderen.

Met het beschikbaar worden van steeds meer literatuur betreffende *Coprinus* en een vriend van de inktzwammen in de buurt voor noodgevallen neem ik aan dat vanaf nu ieder lid van de NMV zich op deze groep van paddestoelen stort zodat binnen afzienbare tijd Nederland bekend zal staan als inktzwammennatie. Groetjes van de coprientjes!

